

Konsulentbruk i Bamble kommune

Forvaltningsrevisjon – Bamble kommune

2017 :: 714 024

Forord

Telemark kommunerevisjon IKS er et av landets største interkommunale revisjonsselskaper. Alle de 18 kommunene i Telemark, kommunene Larvik og Lardal i Vestfold og Telemark fylkeskommune er eiere av selskapet. Vi utfører revisjon og andre tjenester for våre eiere og andre kommunale/fylkeskommunale aktører.

Telemark kommunerevisjon IKS utfører forvaltningsrevisjon innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Våre ansatte har samfunnsfaglig, økonomisk og juridisk utdanning på mastergradsnivå, og har bred kompetanse innen offentlig forvaltning. Vi gjennomfører oppdragene i samsvar med Norges kommunerevisorforbunds standard for forvaltningsrevisjon ([RSK 001](#)). Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført av Dag Oftung, med Kirsti Torbjørnson som oppdragsansvarlig.

Vi samarbeider faglig og administrativt med Buskerud kommunerevisjon IKS og Vestfold kommunerevisjon.

Bamble kommune har fått følgende rapporter om forvaltningsrevisjon fra 2012:

- 714 019 Kvalitet i skolen (2012)
 - Del 1 Kommunens arbeid med å bedre kvaliteten i skolen
 - Del 2 Tilpasset opplæring, tidlig innsats og spesialundervisning
- 750 013 Samhandlingsreformen i Grenland – delrapport Bamble kommune (2014)
- 750 014 Tilsyn med byggesaker – Bamble, Drangedal, Kragerø og Porsgrunn kommune (2015)
- 714 021 Uønsket deltid (2015)
- 714 023 Saksbehandling helse og omsorg (2016)

Du kan finne alle våre rapporter på vårt nettsted www.tekomrev.no, der du også kan lese mer om forvaltningsrevisjon generelt.

Innhold

Sammendrag	iii
1 Innledning	1
1.1 Kontrollutvalgets bestilling	1
1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier	1
1.3 Avgrensning	1
1.4 Metode og kvalitetssikring	2
1.5 Høring	2
1.6 Nærmere om begrepsbruk og metode	2
2 Omfang og kostnader	6
2.1 Problemstilling	6
2.2 Revisjonskriterier	6
2.3 Fakta om omfang og kostnader	6
3 Sikre rasjonell og effektiv forvaltning	19
3.1 Problemstilling	19
3.2 Revisjonskriterier	19
3.3 Fakta om rasjonell og effektiv forvaltning	19
3.4 Revisors vurdering av rasjonell og effektiv forvaltning	21
4 Tiltak for kontroll	23
4.1 Problemstilling	23
4.2 Revisjonskriterier	23
4.3 Fakta om tiltak for å sikre kontroll	23
4.4 Revisors vurdering	24
5 Konklusjoner og anbefalinger	25
5.1 Konklusjoner	25
5.2 Anbefalinger	25
Litteratur og kildereferanser	27
Tabelloversikt	28
Figuroversikt	28
Vedlegg 1: Rådmannens høringsuttalelse	29
Vedlegg 2: Tabeller	31
Vedlegg 3: Revisjonskriterier	33
Vedlegg 4: Metode og kvalitetssikring	36

Foto forside: Danny Twang

Sammendrag

Bestilling og bakgrunn

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Bamble kommune KU-sak 33/16.

Problemstilling stikkord

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

- 1. Hvilket omfang og kostnader har konsulentbruken i Bamble kommune i 2016 og hvilke oppgaver er dekket?*
- 2. I hvilken grad har kommunen truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser?*
- 3. Har administrasjonen truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester?*

Omfang og kostnader

Problemstilling nr. 1 er beskrivende og viser omfang og kostnader knyttet til KOSTRA-arter som brukes ved kjøp av konsulent-, rådgivings- og vikartjenester.

Rasjonell og effektiv forvaltning

Kommunen kunne i noe større grad truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser.

Det er kommunalområder som mangler dokumenter som beskriver kompetansen i egen organisasjon og som omtaler behov for kompetanse på kort og lang sikt.

Kommunen har ikke rutiner for kjøp av konsulenttenester, men vil vurdere å ta opp dette som tema i forbindelse med revisjon av GKI sitt innkjøpsreglement.

Behovsvurdering dokumenteres i forbindelse med inngåelse av rammeavtaler, men i mindre grad ved enkeltanskaffelser.

Kontroll

Kommunen kunne i noe større grad truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester.

Kommunen bruker skriftlig kontrakt ved inngåelse av rammeavtaler. Kommunen kunne i større grad bruke skriftlige kontrakter ved enkeltanskaffelser av konsulent-, rådgivings og vikartjenester.

Kommunen har ikke rutiner for evaluering av anskaffelser/kjøp, bortsett fra ved rammeavtaler, som evalueres i forbindelse ny anbudsrunde.

Anbefalinger

Vi mener at kommunen bør:

- sørge for at alle kommunalområder har beskrivelser av kompetansen i egen organisasjon og gjør vurderinger av behov for kompetanse på kort og lang sikt.
- vurdere om retningslinjer for kjøp av konsulent- rådgivings- og utredningstjenester bør være et tema i forbindelse med revisjon av GKI sitt innkjøpsreglement.
- sikre at det foreligger kontrakt ved alle kjøp

Skien 5. april 2017

Telemark kommunerevisjon IKS

1 Innledning

1.1 Kontrollutvalgets bestilling

Forvaltningsrevisjonen er bestilt av kontrollutvalget i Bamble kommune KU-sak 33/16.

Forvaltningsrevisjon om kommunens bruk av konsulenter er prioritert i kommunens plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019. Bakgrunnen var ordførers svar til en interpellasjon om konsulentbruk som ble behandlet i kommunestyrets møte 11. februar 2016, kommunestyresak 3/16.

I møte 12. september 2016 bestilte kontrollutvalget plan for forvaltningsrevisjon om bruk av konsulenter i Bamble kommune.

Hjemmel for forvaltningsrevisjon er gitt i kommunelovens § 77 nr. 4, jamfør forskrift om kontrollutvalg kapittel 5 og forskrift om revisjon kapitel 3.

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende problemstillinger:

4. *Hvilket omfang og kostnader har konsulentbruken i Bamble kommune i 2016 og hvilke oppgaver er dekket?*
5. *I hvilken grad har kommunen truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser?*
6. *Har administrasjonen truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester?*

Revisjonskriteriene¹ i denne forvaltningsrevisjonen er utledet fra kommuneloven og regelverk og veiledere som omhandler offentlige innkjøp. Kriteriene er angitt under hver problemstilling nedenfor, og er nærmere omtalt i vedlegg 2 til rapporten.

1.3 Avgrensning

I denne rapporten har vi sett på regnskapstall fra 2016. For 2016 er det regnskapstall pr 31.12.2016 som er brukt. Det kan ha skjedd endringer i føringer fra den tid og fram til endelig regnskap er avsluttet.

¹ Revisjonskriterier er en samlebetegnelse på de regler og normer som gjelder innenfor det området som skal undersøkes. Revisjonskriteriene er basis for de analyser og vurderinger som revisjonen foretar, konklusjonene som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere samsvar, avvik eller svakheter.

I følge KOSTRA er det visse arter som skal brukes ved regnskapsføringen av utgifter til kjøp av konsulenttenester, vikartjenester m.m. Vi har tatt utgangspunkt i disse KOSTRA-artene. Dersom det ført konsulenttenester eller andre relevante utgifter på andre arter, dvs. feilføringer, kan det være vi ikke har fanget opp dette.

Regnskapstall er uten MVA. Alle tall er rundet av til nærmeste hele tusen kroner.

Vi har ikke undersøkt i hvilken grad regelverket om offentlige anskaffelser er fulgt i forbindelse med kommunens kjøp av konsulent- og/eller vikartjenester.

I revisjonssammenheng opererer vi med begrepet vesentlighet. I denne rapporten har vi ikke satt noen spesifikk vesentlighetsgrense, men det er likevel slik at vi har undersøkt og beskrevet føringer som gjelder kjøp av en viss verdi.

1.4 Metode og kvalitetssikring

I rapporten har vi sett på kommunens egne regnskapstall for 2016

Vi har sett på aktuelle dokumenter og vi har snakket med kommunalsjefene i kommunen og leder for Grenlandkommunens innkjøpskontor, GKI.

Valg av metode og tiltak for kvalitetssikring er omtalt nærmere i vedlegg 3 til rapporten.

1.5 Høring

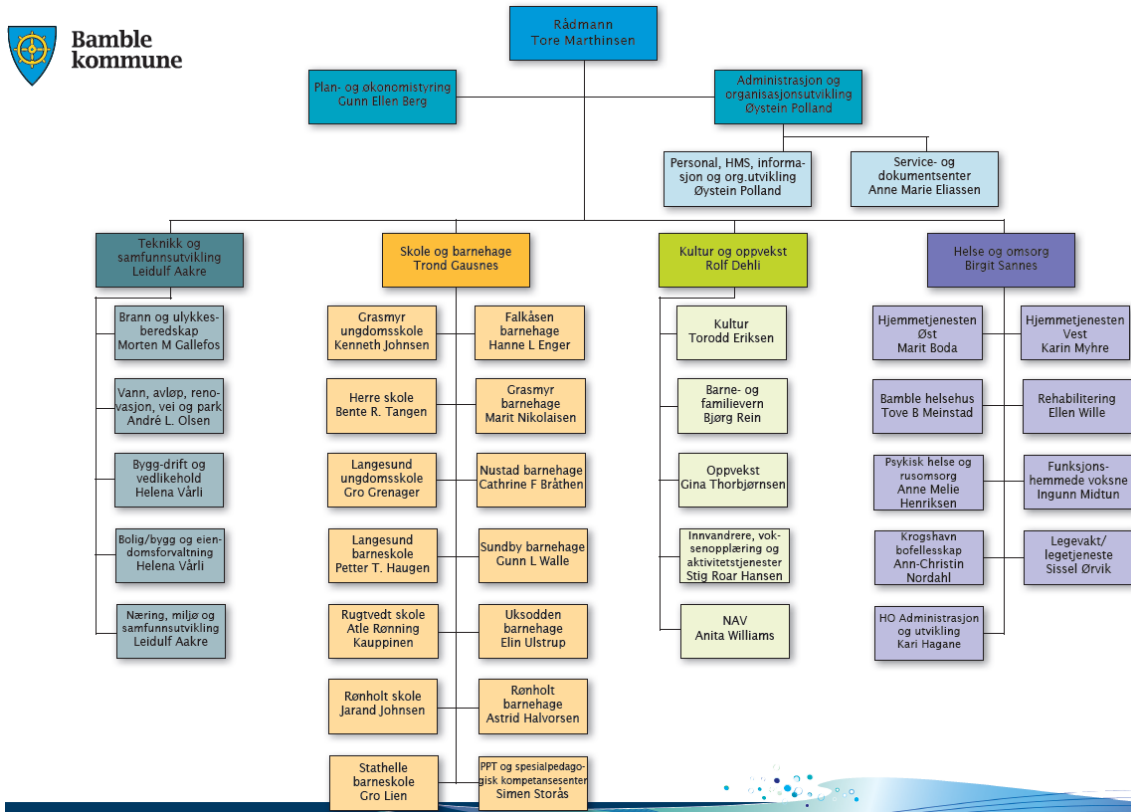
Faktadelen av rapporten er sendt til kommunalsjefene for kvalitetssjekk i forkant av høringen. Utkast til rapport ble sendt på formell høring 23. mars 2017. Høringen har ført til noen endringer i formuleringer som gjelder temaet særskilte retningslinjer for kjøp av konsulent-, rådgivings- og utredningstjenester og vår anbefaling rundt dette. Rådmannens høringsuttalelse ligger i vedlegg 1.

1.6 Nærmere om begrepsbruk og metode

Vi gjør her noen avklaringer og gjør greie for begreper vi bruker i rapporten.

Kommunen

Bamble kommune har slik organisasjonsstruktur:

Vi opererer for enkelthets skyld med fem organisatoriske enheter. Utgifter knyttet til ordfører/politikk, rådmann, plan og økonomi, administrasjon, personal og servicefunksjoner har vi sett samlet, og vi bruker betegnelsen sentraladministrasjonen om disse. De øvrige fire er kommunalområdene Teknikk og samfunnsutvikling, Skole og barnehage, Kultur og oppvekst og Helse og omsorg.

Selskaper og samarbeid

Bamble kommune har eierandeler i flere aksjeselskap, interkommunale selskaper og samarbeid. Eksempler på dette er Renovasjon i grenland, IT-enheten og Grenlandskommunenes innkjøpsenhet. I slike selskap og samarbeid kan det være innslag av konsulentbruk og kjøp av vikartjenester som ikke kommer fram i den enkelte kommunes regnskap. I denne rapporten er ikke konsulentbruk i slike selskap og samarbeid undersøkt.

Konsulenter

Med begrepet konsulent eller rådgiver mener vi i utgangspunktet tjenesteyter som tilbyr sin ekspertise innenfor et bestemt fagfelt (for eksempel IT, økonomi, teknologi, kommunikasjon, bygg, anlegg og jus), vanligvis i et begrenset tidsrom. I dag brukes også ordet konsulent om innleid ekstrahjelp også utover den kompetansen vi tradisjonelt forbinder med begrepet. Dette kan f.eks. være organisasjonsutvikling, psykologi, forsknings/utredningskompetanse. Vi har også tatt med denne type bistand i våre vurderinger.

Konsulenter jobber ofte i konsulentbyråer eller konsulentfirmaer som kan tilby flere konsulenttjenester med forskjellige kunnskaper og med krav til konsulentenes kompetanse. Fordi en konsulent ofte utfører oppdrag bare i begrensede tidsrom, er honoraret som oftest en del høyere enn lønnen til fast ansatte. En konsulent kan også være en ekspert på et visst område som jobber fast i en bedrift.

Vikarer

Ved behov for vikarer i kommunen er det ofte vanlig å bruke «ledige medarbeidere» i egen virksomhet eller ansette utenifra i vikariater som varer over en gitt periode. Eksempel på dette siste kan være der en medarbeider er ute i svangerskapspermisjon. I disse tilfellene er vedkommende ansatt i kommunen og lønnes over lønnsbudsjettet.

I andre tilfeller leier kommunen inn personer fra et vikar/bemanningsbyrå. I slike tilfeller belastes utgiften fra det øvrige driftsbudsjettet. Denne formen for vikarbruk er omfattet av undersøkelsene i denne rapporten.

Regnskapsprinsipper og KOSTRA

Kommunens regnskapsprinsipper er regulert i kommuneloven med tilhørende forskrifter. I kommuneloven § 49 er det videre gitt bestemmelser om kommunens plikt til å rapportere til staten. *Forskrift om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner)*² gir også føringer for hvordan regnskapene i kommuner skal rapporteres til staten. Rapporteringen fra kommunen skjer ved bruk av KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering). Dette er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

I kommuneregnskapet skal de ulike utgifter føres etter en såkalt artskontoplan. En KOSTRA-art har som formål å vise hvor mye penger som brukes på ulike former for utgifter. Former for utgifter kan være lønn, kontormateriell, husleie, telefon, transport, medisinsk utstyr, skolemateriell m.m.

For vårt formål er det enkelte KOSTRA-arter som peker seg ut som de mest relevante å gå nærmere inn i. Ifølge KOSTRA skal arten 270, *Andre tjenester* (med eventuelle underarter) brukes ved kjøp av bl.a. konsulenttjenester. Kommunen kan selv velge hvor mange underarter en vil ha og hvordan en betegner disse.

I KOSTRA-veilederen finner vi dette om arten 270, *Andre tjenester*:

² Forskrift 15. desember 2000 nr. 1424 om årsregnskap og årsberetning (for kommuner og fylkeskommuner)

270 Andre tjenester (som inngår i egenproduksjon)

Kjøp av andre tjenester som inngår i egenproduksjon og som ikke hører naturlig under andre arter. For eksempel:

- Konsulenttjenester (jf. art 165 for utbetaling av opplysningspliktige konsulenthonorarer)
- Juridisk bistand
- Kontrolloppgaver
- Generelle rådgivingstjenester i forbindelse med forvaltning, drift og vedlikehold
- Vikartjenester
- Kjøp av tanntekniske tjenester
- Kjøp av bedriftshelsetjenester
- Kjøp av undervisningstjenester
- Refusjon til staten for statlige NAV-ansatte der kommunen dekker deler av lønnen

En annen aktuell art der KOSTRA åpner for å føre konsulenthonorar er art **165, Andre opplysningspliktige godtgjørelser**. Denne er beskrevet slik i Artskontoplanen

165 Andre opplysningspliktige godtgjørelser

- Telefongodtgjørelse går under art 050.
 - Verktøygodtgjørelse
 - Flyttegodtgjørelser
 - Fritids- og ferieforsikring for ansatte
 - Stipendier som ikke er trekkpliktige
 - Kompensasjon praksisutgifter
 - Uniformsgodtgjørelse
 - Erkjentlighetsgodtgjørelser
 - Opplysningspliktige konsulenthonorar
 - Fosterhjemsgodtgjørelse (utgiftsgodtgjørelsen)
- (Ikke opplysningspliktige reiseutgifter føres på art 170)*

I tillegg til dette bruker Bamble kommune en egen definert KOSTRA-art, **168**, som har betegnelsen Honorar til selvstendig næringsdrivende.

I denne rapporten har vi undersøkt kommunens utgifter knyttet til disse tre artene.

2 Omfang og kostnader

2.1 Problemstilling

Hvilket omfang og kostnader har konsulentbruken i Bamble kommune i 2016 og hvilke oppgaver er dekket?

2.2 Revisjonskriterier

Kapitlet beskriver omfang og kostnader knyttet til konsulentbruken i Bamble kommune for 2016 (pr 31. desember 2016). Det er ikke knyttet kriterier til dette kapitlet. Vi ser på følgende:

- ✓ Til hvilke oppgaver benyttet Bamble kommune konsulenter?
- ✓ Hva var kostnaden til disse konsulentene fordelt på de områder de deltok i?

2.3 Fakta om omfang og kostnader

2.3.1 Driftsregnskapet

Bamble kommunes totale brutto driftsutgift var pr 31.12.2016 på kr 1 106 665 000.

Utgiftene fordeler seg som følger:

Driftsutgifter	
Lønnsutgifter	577 172 281
Sosiale utgifter	152 830 560
Kjøp av varer og tj som inngår i tjenesteproduksjon	180 422 110
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	108 158 643
Overføringer	74 671 246
Avskrivninger	48 417 074
Fordelte utgifter	-35 007 407
Sum driftsutgifter	1 106 664 506

Erfaringsmessig skjer det feilføringer i et kommuneregnskap. En type feil er at en utgift føres på feil på art. For eksempel kan et konsulentonorar utgiftsføres på art 1200 som er en «samlepost annet forbruksmateriell, råvarer og tjenester», en såkalt sekkepost i regnskapssammenheng. Vi har gjennomført et leverandørsøk på denne arten for å se om det kan være føringer som gjelder konsulenttjenester og/eller vikarkjøp som er ført på denne arten. Vårt søk indikerer at det ikke er vesentlig omfang av slike feilføringer.

Hvor mye

På de aktuelle artene vi har undersøkt er det totalt ført kr 12 153 000 i 2016. En oversikt over fordeling på de aktuelle artene ser slik ut:

Tabell 1 Utgifter i 2016 fordelt på aktuelle arter

Artsnr	Betegnelse	Regnskap 2016
12700	Andre tjenester/honorar (som inngår i tjenesteproduksjon)	5 165 000
12701	Kjøp av juridisk og økonomisk bistand/honorar	1 352 000
12702	Kjøp av helsetjenester/honorarer	2 571 000
12703	Kjøp av vikarer fra byrå/honorarer	1 643 000
12704	Kjøp av andel statlige NAV-ansatte	901 000
11650	Andre oppgavepliktige godtgjørelser	42 000
11680	Honorar til selvst. næringsdrivende	480 000
	Totalt	12 153 000

I det følgende går vi igjennom de ulike kommunalområdene og viser og viser hvordan utgifter fordeler seg på de artene vi har undersøkt. Det gis en nærmere beskrivelse av bruken.

Sentraladministrasjonen

Tabell 2 Utgifter i sentraladministrasjonen fordelt på aktuelle arter

Sentraladministrasjonen	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	231 000
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	538 000
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	1 308 000
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	4 000
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	11 000
	2 092 000

På art **12700**, *Andre tjenester/honorar* er det en mindre feilføring som gjelder advokatutgifter. Porsgrunn kommune hadde prosjektledelsen for Grenland-kommunenes arbeide med kommunereformen. De andre kommunene som var med i prosessen refunderte sin andel av utgiftene til Porsgrunn kommune. Bambles andel i 2016 var på kr 122 000. Videre er det brukt omlag kr 68 000 til foredrag/innlegg i forbindelse med opplæring/kursing/seminar.

En mindre sum, kr 13 000, er kjøp av konsulenttenester fra Skien kommune i forbindelse med en ansettelsessak. Skien kommunes personalavdeling har en person som er sertifisert for å utforme såkalte personlighetsprofiler og Bamble kommune benyttet seg i dette tilfelle av denne kompetansen.

I forbindelse med spørsmål om endret ungdomsskolestruktur gjorde Norconsult en utredningsjobb for kommunen. En mindre del av kostnaden, kr 18 000, er utgiftsført på denne arten på et ansvar i sentraladministrasjonen.

Kroner 528 000 er utgiftsført på **art 12701**, *Kjøp av juridisk og økonomisk bistand*. Kommunen har brukt kr 55 000 på bistand fra KS advokater i forbindelse med kompliserte personalsaker/personalarbeid.

Kr 65 000 er betalt til Waco forsikringsmegling AS. Dette er et firma som tilbyr ulike tjenester som gjelder kommunens forsikringsportefølje.

Bamble kommune har avtale med Telemarksforsking om bistand i forbindelse med finansiering, rammetilskudd/skatt og ellers generelt på området kommuneøkonomi. Avtalen er en felles avtale som omfatter alle kommunen i Telemark og Telemark fylkeskommune. Det er utgiftsført kr 97 000 i 2016 for disse tjenestene.

For rådgiving og bistand som gjelder kommunens finansplasseringer har rammeavtale med selskapet Gabler og kostnaden i 2016 var kr 128 000.

Kommunen har også rammeavtale med Bergen Capital Management som gir råd og bistand vedrørende kommunens låneporteføljer. Utgiften i 2016 var på kr 147 000.

Leder for avdelingen for Plan og økonomistyring mener at spesialkompetansen fra de ovennevnte fagmiljøene (Telemarksforsking, Gabler og Bergen Capital Management) reduserer risikoen for feilvurderinger og gir god kvalitet i beslutninger og gjennomføring. Hun sier videre at dette er fagområder hvor kommunen har problemer med å få spisskompetanse i egen organisasjon. Avtalene gir også arbeidsbistand i budsjettarbeidet, en periode hvor det er mye å gjøre og risikoen for feil er stor.

Kr 44 000 er betalt til Norconsult i forbindelse med den tidligere nevnte utredningen om ungdomsskolestruktur. Denne rapporten ble bestilt av kommunestyret som en oppfølging av KS-Konsult sin rapport om samme tema. Leder for avdeling for Plan og økonomistyring sier kommune ikke besitter den nødvendige kompetansen og at en heller ikke hadde ressurser til å gjennomføre en slik undersøkelse innen rimelig tid.

Utgifter ført på **art 12702**, *Kjøp av helsetjenester/honorar* gjelder bedriftshelse-tjenester fra Bedriftshelsetjenesten AS. I 2016 brukte kommunen kr 1 308 000 på denne. Fungerende leder for Administrasjon og organisasjonsutvikling sier kommunen betaler for de tjenestene en bruker, og han mener dette er effektivt. Bamble

kommune har ellers egne rådgivere sentralt som følger opp deler av arbeidet innenfor HMS, arbeidsmiljøutvikling og sykefravær.

Utgifter ført på **artene 1165, Andre oppgavepliktige godtgjørelser og 1168, Honorar til selvst. Næringsdrivende** gjelder utgifter i forbindelse med arrangement (kulturinnslag) og er ikke relevant for vår problemstilling.

Teknikk og samfunnsutvikling

Tabell 3 Utgifter i Teknikk og samfunnsutvikling fordelt på arter

Teknikk og samfunn	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	1 357 000
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	749 000
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	26 000
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	
	2 132 000

Kommunalområdet Teknikk og samfunn har til sammen utgiftsført kr 1 221 000 på **art 12700, Andre tjenester/honorar**. I summen finner vi to feilføringer. En gjelder utgift til advokat på kr 46 000 (riktig art 12701) og en som gjelder utgift til Norsk gjenvinning på kr 53 000 som ikke er en konsulenttjeneste (riktig art 12302).

Utbetaling til Grenland Vestfold biogass på kr 73 000 gjelder slambehandling. Dette er håndtering av slam fra septiktanker.

Kommunen skal sørge for god kvalitet på drikkevann og se til at avløpsvann ikke er forurensende. I den forbindelse kjøper kommunen inn prøve- og analysetjenester fra ulike leverandører. Utgifter til dette er på til sammen kr 296 000 (firmaene Eurofins kr 114 000, Alcontrol as kr 194 000 og Telelab kr 15 000).

Kommunen har krav om å føre eget regnskap for selvkostområdene (Vann, avløp, renovasjon og feiing – VARF). Bamble kommune kjøper tjenester fra selskapet EnviDan Momentum til dette formålet. Selskapet har utviklet egen programvare og tilbyr bistand i forbindelse med budsjettering og etterkalkyle på selvkostområdene. Det er til sammen brukt kr 70 000 til dette. Kommunen har også brukt kr 46 000 på kart/forsystem for de kommunale gebyrene for vann- og avløp, eiendomsskatt og slamtømming. I summen inngår også vedlikehold og oppdateringer fra leverandørens side.

Om lag kr 428 000 er knyttet til arbeid med reguleringsplaner i hovedsak der kommunen selv eier grunnen. Kommunen bruker ifølge kommunalsjefen eksterne ressurser av kapasitetshensyn og fordi disse leverandørene har tilgang til ulike former for spesialkompetanse som er nødvendig i slikt arbeid. Leverandører var Asplan Viak Arendal og Norconsult.

Utgift på kr 59 000 til Sweco Norge AS gjelder en tvistesak med entreprenør i etterkant av utbyggingen av Flåte vannbehandlingsanlegg. Sweco var også teknisk konsulent under selve utbyggingen. Videre er Sweco brukt til tilstandsvurdering av/rapport om Rakkestad renseanlegg og kostnaden for dette var på kr 81 000.

Telemarksforskning leverte en utredning om bostøtteordningen i kommunen. Kostnaden på kr 100 000 er ført på denne arten. Kommunalsjefen sier dette var en oppgave som en ikke hadde kompetanse til å gjennomføre selv.

Bamble kommune har renhold i egenregi. Kommunen foretar kontinuerlig kvalitetssikring av renholdet som blir gjennomført. Dette gjøres av en uavhengig instans, UNIVERSAL TEDDY N. ANGEL, og kostnaden i 2016 var på kr 53 000.

I tillegg kommer noen mindre utbetalinger i samband med forskjellige oppgaver:

- VERDITAKSERING KJELL LARSEN AS 34 000 i forbindelse med sak om eiendomsskatt
- NC Spectrum kr 17 000 i forbindelse med søknad om bredbånd

Kommunalområdet Teknikk og samfunnsutvikling har en total utgift på kr 749 000 på **art 12701, kjøp av juridisk og økonomisk bistand**. I all hovedsak gjelder dette bistand i forbindelse med tvister om eiendomsskatt og i noen grad byggesaker. Kommunalsjefen sier at kommunen har vunnet fram med sine synspunkt i de rettstvister som har vært og at resultatet betyr at en har sikret vesentlige skatteinntekter til kommunen hvert år framover.

Kommunalsjefen sier det er et tema i Grenlandssamarbeidet om en burde hatt en felles kommuneadvokat som kunne bistå kommunene i juridiske spørsmål. Han mener at de sakene kommunen har hatt i 2016 krever spesialisert kompetanse, og er i tvil om en felles kommuneadvokat kunne dekket behovet for slik kompetanse.

Skole og barnehage

Tabell 4 Utgifter på Skole og barnehage fordelt på arter

Skole og barnehage	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	731 000
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	918 000
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	21 000
	1 671 000

Kommunalområdet Skole og barnehage har ført utgifter på to av de artene vi har undersøkt.

På **art 12700**, *Andre tjenester/honorar* var om lag kr 30 000 knyttet til refusjoner i forbindelse med Den Kulturelle Skolesekken og et par mindre kjøp av IT-tjenester.

Et mindre beløp, kr 14 000, ble brukt til bistand i forbindelse med en ansettelse. Kommunalsjefen opplyser at det i en ansettelsesprosess var vanskelig å skille kandidatene, og at en ønsket en utvidet/ytterligere vurdering av kandidatene. Kommunen har avtale med Skien kommune som har ansatte som er sertifiserte for å lage såkalte personlighetsprofiler av søkere.

Den største utgiften ført på denne arten gjelder ledsager i forbindelse med transport av ressurskrevende brukere. Dette er personer, fortrinnsvis barn, som går i barnehage eller skole i annen kommune og som har behov for ekstra ledsager ved transport i taxi. Det er utgiftsført kr 430 000 til dette formålet.

Den nest største utgiften på arten 12700 er til en utredning av ungdomsskolestruktur i kommunen. Denne utredningen tok utgangspunkt i en utredning om samme tema i 2015, utført av KS Konsult. Fra politisk hold ble det etterspurt en mer omfattende analyse, særlig av de økonomiske aspektene, og i 2015/16 gjorde Norconsult en slik analyse. Kommunalsjef for skole og barnehage sier det av kapasitetshensyn ville være vanskelig å gjennomføre en slik analyse internt. Videre ønsket en også at tema ble belyst av en instans som kunne se saken litt «fra utsiden». Kostnaden for utredningen på dette kommunalområdet var på kr 260 000 i 2016. Det er utgiftsført kostnader til dette prosjektet på andre kommunalområder også. Totalkostnaden var om lag kr 322 000.

På **art 12703**, *Kjøp av vikarer fra byrå* hadde kommunalområdet en total utgift på kr 918 000. Alt dette gjelder vikarer i barnehager. Kommunalsjefen sier at ved lengre

permisjoner/vakanser i stillinger vil det normalt lyses ut vikariater der den som ansettes lønnes over lønnsbudsjettet.

Der hvor det dukker opp kortere fravær har kommunen i noen grad brukt såkalte tilkallingsvikarer, men dette dekker ikke opp for behovet. Barnehagesektoren bruker vikarbyrået Manpower for å dekke behovet for kortere vikariater. Kommunalsjefen mener at bruk av vikarbyrået fungerer bra og at de får kvalifiserte personer som har nødvendig vandelsattest fra politiet.

Summen som brukes på kjøp av vikartjenester tilsvarer omlag en og en halv stilling. Siden det som regel er behov for dekke opp for fravær på flere steder samtidig og innenfor ulike yrkesgrupper har administrasjonen vurdert at det er vanskelig å dekke dette ved å ha egne ansatte i en vikarpool.

Kr 21 000 ført på **art 11680**, *Honorar til selvstendig næringsdrivende* gjelder honorar for foredrag knyttet til lederopplæring.

Kultur og oppvekst

Tabell 5 Utgifter på Kultur og oppvekst fordelt på arter

Kultur og oppvekst	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	2 370 000
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	31 000
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	782 000
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	901 000
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	447 000
	4 531 000

På **art 12700**, *andre tjenester/honorar* er det i alt utgiftsført kr 2 370 000 kroner. Av dette er 1 617 000 interne overføringer.

Kr 1 017 000 gjelder en intern overføring av midler fra ansvar 40431 Flyktingarbeid til «Paletten», som driver oppstartsklasse for flyktingbarn. En annen større intern overføring gjelder flyktingarbeidet i kommunen som dekkes av statlige tilskudd til bosetting og integrering av flyktninger («Bamble-modellen»). Det gjøres et fratrekk i tilskuddene for å dekke sentrale administrative støttefunksjoner (økonomi, personal, arkiv m.m.). I 2016 var dette kr 520 000. Videre finner vi en internoverføring på kr 82 000 fra ansvar 4000 kultur og oppvekst administrasjon, til ansvar 40101, almen kultur, som er ført på denne arten.

Ansvar Barnevern har utgiftsført kr 201 000 på art 12700. Alle disse utgiftene er knyttet direkte til tjenestetilbudet til klienter/familier, frikjøp av fosterforeldre m.m. og det er ikke kjøpt tjenester fra eksterne.

Kulturskolen har hatt utgifter på kr 84 000 til korpsdirigent, og kr 32 000 er refunder til Larvik kommune for kjøp av en vikar ved langtids sykemelding hos en egen ansatt. Ansvar Ungdom og fritid har brukt om lag kr 27 000 på ulike aktiviteter/opplæring. Ansvar Folkehelse har utgiftsført kr 59 000 som gjelder frikslivstiltak/treningsopplegg gjennom året, der to fysioterapeuter er brukt. Dette er føringer som etter vår vurdering ikke relevante her.

Føringer som i større eller mindre grad kan være aktuelle for det vi ser på i dette kapitlet er:

- Ansvar Allmenn kultur har kjøpt konsulenttjenester innen akustikk/lyd i forbindelse med revidering av lydretningslinjer for Langesund sentrum. Beløpet var kr 21 000.
- Ansvar Helsesøster/jordmor brukte omlag kr 22 000 på veiledning av ansatte. Veiledningen gis av to psykologer.
- Ansvar Frisk Bris har totalt kr 291 000 utgiftsført på arten. Litt over halvparten, kr 108 000, gjelder en evaluering av Frisk Bris som er levert av Høgskolen i Sørøst-Norge.
- Videre er det brukt om lag kr 51 000 på individuell terapi for brukere av Frisk Bris. Kommunen kjøper tjenester fra Institutt for psykologi og sexologi AS til dette.
- Utgifter på ansvar Frisk Bris er ellers er knyttet til ulike aktiviteter, treningsopplegg og kurs for brukere av tjenesten.

Utgifter ført på **arten 12702**, *Kjøp av helsetjenester/honorar* er refusjoner av helseutgifter til brukere innen barnevernet og flyktningetjenesten. Dette er etter vår vurdering utgifter som ikke er relevante for vår problemstilling

Utgifter på **art 12701**, *Kjøp av juridisk og økonomisk bistand* er i all hovedsak knyttet til saker kommunen fører i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Kommunen har ikke egen kommuneadvokat. Kommunalsjefen sier det er en problemstilling om en burde hatt en felles kommuneadvokat med de andre Grenlandskommunene. Kommunalområdet brukte også i 2016 noe ressurser på advokatbistand i forbindelse med en personalsak. Kommunalområdet brukte totalt kr 31 000 på juridisk bistand i 2016.

På **art 12704**, *Kjøp av andel statlige NAV ansatte* er det ført en større sum, kr 901 000. Dette er en overføring som gjelder deling av lønnsutgifter til ansatte i NAV. Overføringen er etter vår vurdering ikke relevant for vår problemstilling.

På **art 11680**, *Honorar til selvstendig næringsdrivende* er det totalt utgiftsført nær kr 450 000. Av dette er om lag kr 190 000 utgifter som gjelder utgifter til musikk, underholdning, skolebesøk, foredrag m.m. fordelt på flere ansvar. Etter vår vurdering er dette ikke relevant for det vi ser på her.

Resterende, om lag kr 260 000, gjelder i all hovedsak utgifter til en selvstendig næringsdrivende som leverer veilednings/samtaletimer til barn/familier på ansvar 40220 Barnevern. Kommunsjefen sier at dette er tjenester en har vurdert, og at en arbeider for å overføre denne type tiltak til kommunens eget familieteam. Han sier det imidlertid er både faglige og kapasitetsmessige grunner for at bruken av privat veileder er hensiktsmessig.

Pleie og omsorg

Tabell 6 Utgifter på kommunalområdet Helse og omsorg fordelt på arter

Helse og omsorg	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	477 000
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	34 000
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	481 000
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	699 000
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	38 000
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	
	1 728 000

Kr 252 000 av utgiftene ført på **art 12700**, *Andre tjenester/honorar* i kommunalområdet Helse og omsorg gjelder kjøp av multidoser, dvs. arbeidet med pakking av medisiner til brukere av helse og omsorgstjenesten. Dette er et alternativ til at kommunens helsepersonell legger medisiner i dosetter ute i den enkelt enhet. Kommunsjefen mener at dette er hensiktsmessig bruk av ressurser, og at det et effektivt tiltak for å redusere avvik som gjelder medisin håndtering.

På denne arten er det også utgiftsført kr 224 000 som gjelder en bruker med enkeltvedtak om kjøp av aktivitetstiltak i regi av GREP. Dette er refusjon for utgift til ekstra assistentressurs.

Utgifter ført på **art 12701**, *Kjøp av juridisk og økonomisk bistand* gjelder bruk av advokat i forbindelse med at fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker³ behandler saker om tvangstiltak for gravide rusmisbrukere. Summen er forholdsvis beskjeden (kr 34 000) og kommunalsjefen sier omfanget av slik advokatbistand er på om lag samme nivå fra år til år.

På **art 12702**, *kjøp av helsetjenester* gjelder føringer i all hovedsak utgifter til konsultasjoner og behandling hos lege for personer som betaler døgnavgift for institusjonsplass. Egenbetalingen for institusjonsplass skal dekke slike utgifter. Her føres også utgifter til urinprøver for personer på legemiddelassistert rehabilitering (LAR). Disse utgiftene er etter vår vurdering ikke relevante for vår problemstilling

Kommunalområdet brukte i 2016 kr 699 000 på **art 12703**, *Kjøp av vikarer fra byrå*. Omlag halvparten gjelder ferievikarer for sykepleiere om sommeren. Kommunalsjefen sier det er utfordringer med å få tak i mange nok kvalifiserte vikarer i ferieavviklingen på helsehuset, og at en derfor kjøper slike tjenester fra vikarbyrå om sommeren. Ved annet fravær gjennom året blir det brukt eget personell for å dekke opp dette.

Den andre halvparten av totalutgiften gjelder brukerstyrt personlig assistent til en enkelt bruker. Kommunalsjefen mener at det i dette ene tilfellet har vært hensiktsmessig å kjøpe hele tjenesten utenfra framfor å bruke egne ansatte.

Oppsummering

Vi har undersøkt arter som ifølge KOSTRA-artskontoplanen er de som skal brukes på kjøp av konsulenttjenester og liknende. Disse artene brukes imidlertid på flere typer tjenester og omfatter dermed mye mer enn det vi kan kalle rene konsulent-, rådgivings- eller utredningsoppgaver. Vi har forsøkt å gjøre rede for noen hovedtrekk i hva Bamble kommune har utgiftsført på de aktuelle artene.

Kommunen kjøper bedriftshelsetjenester fra ekstern aktør.

Kjøp av konsulenttjenester gjelder i hovedsak:

- finansforvaltning/forsikringsmegling og selvkostregnskap
- vann og avløpsanalyser
- reguleringsarbeid
- veiledning/terapi innen barnevern

³ Fylkesnemndene er domstolsliknende og uavhengige statlige organ, som avgjør nærmere bestemte saker etter barnevernloven, helse- og omsorgstjenesteloven og smittevernloven.

Kommunen hadde i 2016 utgifter til en større utredning i forbindelse med skolestruktur (utredningen levert i 2015). Videre kjøpte kommunen en evaluering av Frisk Bris og en utredning om bostøtteordningen.

Kommunen brukte forholdsvis store ressurser på kjøp av juridisk kompetanse. I all hovedsak var dette i forbindelse med tvister om eiendomsskatt og i samband med byggesaker. Ellers kjøper kommunen advokattjenester i noen grad i personalsaker og i saker som føres i fylkesnemnda for barnevern og sosialsaker.

Kommunen kjøper tjenester fra vikarbyrå for å dekke opp for ikke planlagt fravær i barnehagesektoren. Vikarbyrå brukes også på sykehjemmet om sommeren under ferieavviklingen. Kommunen har i ett enkelttilfelle avtale med ekstern leverandør om personlig brukerstyrt assistanse.

2.3.2 Investeringsregnskapet

Som beskrevet før er det ifølge KOSTRA-artskontoplane visse arter som skal brukes ved kjøp av konsulenttenester. I investeringsregnskapet brukte Bamble kommune disse KOSTRA-artene i 2016 og vi har lagt inn totalsummene som er utgiftsført på de ulike artene:

Tabell 7 Artsnummer i Bamble kommune - investeringsregnskapet

Artsnummer	Betegnelse	Regnskap 2016
02700	Andre tjenester/honorar	851 000
02702	Digitaliseringstjenester	2 266 000
02707	Arkitekthonorarer	33 000
02708	Juridisk bistand	693 000
02709	Konsulent tekniske prosjekter	241 000
02710	Konsulent byggteknikk	15 000
02711	Konsulent VVS	4 000
	Totalt	4 103 000

I 2016 ble det ført utgifter på 027-artene på til sammen kr 4 103 000.

Der var ikke ført utgifter på artene 0165 og 0168.

I investeringsregnskapet er alle utgifter knyttet til et eller annet prosjekt. Hvert prosjekt har sitt unike prosjektnummer. I regnskapet blir alle utgifter ført med et slikt prosjektnummer.

I tabellen viser vi utgifter ført på artene 027* (02700 med underarter) på de ulike prosjektene i 2016.

Tabell 8 Utgifter ført på art 027* fordelt på prosjekt - investeringsregnskapet

Prosjektnr.	Prosjektnavn	Regnskap 2016
6017	IKT: Portalprosjekt	77 000
6037	IKT: Digitalisering av byggesak	2 266 000
6052	IKT: Utvikling velferdsteknologi Helse og omsorg	11 000
6120	KST: Kystkultur	249 000
6123	KST: Kulturhus sentrumsgården Langesund	22 000
6134	BYGG: Ramme Oppgradering og ombygging kom.bygg	27 000
6144	KST: Ombygging Stathelle barneskole 2012	482 000
6205	VAR: Rensing mot parasitter og sporer	212 000
6210	VAR: Rehabilitering vannledninger	70 000
6300	VAR: Inventar og utstyr avløp	75 000
6310	VAR: Rehabilitering avløpsnett	434 000
6512	MILJØ: Sikring av Sandvika	73 000
6707	VEG: Investering veg- og trafikksikkerhet	13 000
6740	VEG: Aksjon Skolevei 2016	16 000
6952	UTVIKLING: Tettstedsutvikling Langesund	68 000
6953	UTVIKLING: Tettstedsutvikling Stathelle	9 000
	Totalt	4 103 000

I det videre ser vi på utgifter ført på de aktuelle artene i investeringsregnskapet fordelt på kommunalområdene.

Tabell 9 Fordeling av utgifter på art 027* etter kommunalområde - investeringsregnskapet

Kommunalområde	Regnskap 2016
Sentraladministrasjonen	77 000
Teknikk og samfunnsutvikling	3 765 000
Kultur og oppvekst	249 000
Helse og omsorg	11 000
Totalt	4 103 000

Kommunalområdet Helse og omsorg hadde beskjedne kr 11 000 utgiftsført på en av de aktuelle artene. Prosjektet gjelder utvikling av velferdsteknologi og er et samarbeid med de andre Grenlandskommunene.

Sentraladministrasjonen brukte i 2016 kr 77 000 til oppgradering av kommunens ansattportal. Sem Stenersen Prokom er leverandør av programvare og konsulentbistand.

Kommunalområdet Kultur og oppvekst var involvert i ett prosjekt om etablering av senter for kystkultur. I prosjektet er det utgiftsført kr 248 000 i 2016. Dette gjelder

arkitekttjenester og bistand fra Ernst & Young AS til vurderinger av selskapsform, konseptvalg på bygg og MVA-problematikk (kulturbygg/næringsvirksomhet).

Det er i hovedsak kommunalområdet Teknikk og samfunnsutvikling som har ført utgifter i investeringsregnskapet på de aktuelle artene i 2016. Summen knyttet til dette kommunalrådet var totalt på kr 3 765 000.

Av denne summen var godt over halvparten, kr 2 266 000, knyttet til prosjekt 6037 *digitalisering av byggesaksarkivet*. Det er firmaet Post Nord Scanning som har utført arbeidet. Dette gjelder digitalisering av et omfattende papirarkiv. Arkivet er skannet og gjort tilgjengelig for de ansatte. Prosjektet er et samarbeid med Kragerø og Drangedal kommuner.

Kr 482 000 er brukt på prosjektet 6144 *Ombygging Stathelle barneskole 2012*. Dette er utgifter til juridisk bistand fordi det i slutfasen ble sterk uenighet om ekstraregninger og sluttoppgjør.

På prosjekt 6310 *Rehabilitering avløpsnett* er det brukt kr 434 000. Dette er tekniske rådgivingstjenester levert av Norconsult.

Det fjerde største på dette kommunalområdet er 6205 *rensing mot parasitter og sporer*. Utgiftene på kr 212 000 er til advokatbistand. Utgiften knytter seg til tvist om sluttoppgjør.

Utover disse prosjektene er det tre prosjekt der det på hvert prosjekt er ført utgifter på rundt kr 70 000 på de aktuelle artene. Utgiftene gjelder teknisk rådgiving og advokatbistand.

Oppsummering

I 2016 var det digitalisering av byggesak som var den absolutt største utgiften ført på en av de artene vi har undersøkt.

Kommunen bruker ellers ressurser på teknisk rådgiving og konsulentbistand på de ulike prosjektene som skjer på kommunalområdet Teknikk og samfunnsutvikling.

Kommunen brukte i 2016 forholdsvis store summer på juridisk bistand i forbindelse med tre av prosjektene, 6144 *Ombygging av Stathelle barneskole 2012*, 6205 *Rensing av parasitter og 6512, Sikring av Sandvika*.

3 Sikre rasjonell og effektiv forvaltning

3.1 Problemstilling

Her er det følgende problemstilling vi undersøker:

I hvilken grad har kommunen truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser?

3.2 Revisjonskriterier

Vi har lagt disse revisjonskriterier til grunn for vår vurdering:

- ✓ Kommunen bør ha en oversikt over og/eller beskrivelse av kompetansen i egen organisasjon og gjøre en vurdering av behovet for kompetanse på kort og lang sikt
- ✓ Kommunen bør ha særskilte retningslinjer for kjøp av konsulent tjenester.
- ✓ Ved kjøp av konsulent tjenester bør det dokumenteres at det er foretatt en behovsvurdering.

3.3 Fakta om rasjonell og effektiv forvaltning

Bamble kommune har et dokument; *Arbeidsgiverpolitikk – fra ord til handling* vedtatt i kommunestyret 21. juni 2012. Dokumentet omhandler bl.a. tema som rekruttering og kompetanseutvikling. Vi finner formuleringer som:

Å beholde og rekruttere kompetent arbeidskraft er viktig for å ivareta kompetansebehovet på alle kommunale tjenester.

Bamble kommune er en lærende organisasjon som bevisst bygger opp, deler og utnytter sin samlede kompetanse. In alle deler av kommunens organisasjon skal kompetanse utvikles gjennom systematiske evalueringer og refleksjon over egen praksis, tilbakemeldinger fra brukere og innhenting av kunnskap fra andre organisasjoner.

.....Arbeidsgiver skal kartlegge kompetansebehov og planlegge tiltak som utvikler medarbeidere for å møte nye krav og behov.

I forbindelse med det årlige budsjett og handlingsprogram utarbeider administrasjonen et utfordringsnotat⁴ som diskuterer utfordringer og utviklingstrekk vedrørende kommune som arbeidsgiver. I dokumentet som gjelder 2017 -2020 er det vist til at arbeidsgiver skal kartlegge kompetansebehov.

Kommunalområdet skole og barnehage har en *Plan for skoleutvikling og kompetanse* for 2016-2017. Fra fungerende leder for Administrasjon og organisasjonsutvikling får vi opplyst at kommunen er i gang med å utvikle en ny og mer omfattende kompetanseplan. Denne skal ha et lengre perspektiv og ta opp i seg behov for videreutdanning m.m. Prosjektspesifikasjonen blir ferdig i vår og selve planen er tenkt ferdigstilt høsten 2017.

Kommunalområde Helse og omsorg har i sin strategiplan for 2017 – 2020 pekt på tiltak for å sikre tilstrekkelig og riktig kompetanse på enhetene. Kommunalområdet har plan for lederopplæring. I ny Helse og omsorgsplan (ferdigstilles 2018) vil det være eget kapittel som omhandler IKT, kompetanse og rekruttering.

Kommunen har ikke dokumentert at det er tilsvarende kompetanseplaner innen kommunalområdene Teknisk og samfunnsutvikling og Kultur og oppvekst.

Kommunen har felles årlige kompetanseplaner. Dette er en oversikt over de kurs og opplæringstilbud som kommunen tilbyr til sine ansatte. Kurstilbudet er delt opp i en del som gjelder generell opplæring, en som gjelder IKT og fagsystemer og en som gjelder lederopplæring. I tillegg til de planlagte kursene er det åpning for å etterspørre andre kurs dersom det er behov. Gjennom Grenlandssamarbeidet åpnes det også for at ansatte kan se etter kurstilbud som gis i de andre kommunene i samarbeidet.

Kommunens økonomireglement inneholder ikke bestemmelser eller retningslinjer som omhandler kjøp av konsulenttenester eller kjøp fra vikarbyrå.

Bamble kommune har felles innkjøpsreglement med Grenlandskommunene⁵. Reglementet tar for seg kommunens strategi for anskaffelser, grunnleggende krav for alle anskaffelser og innkjøpsrutiner. Reglementet gjelder for alle typer anskaffelser. Det inneholder ikke spesifikke strategier, retningslinjer eller rutiner for kjøp av konsulenttenester eller innleie av vikarer fra byrå.

⁴ PERSONAL, OPPLÆRING, HMS – utfordringer, utviklingstrekk og styringsmål i budsjett og handlingsprogram 2017-2020.

⁵ Vedtatt høsten 2011 av Bamble, Drangedal, Kragerø, Porsgrunn, Siljan og Skien kommuner

Vi har fått opplyst at innkjøpsreglementet i GKI skal revideres i 2017 og rådmannen sier kommunen vil vurdere om kjøp av konsulentttjenester bør være et tema for denne revisjonen.

Svært mange av anskaffelsene av konsulent-, rådgivings- og vikartjenester skjer som avrop på rammeavtaler. Der det foreligger rammeavtaler skal det ligge en behovsvurdering til grunn for anskaffelsen av rammeavtalen. Fra leder i Grenlandkommunens Innkjøpsenhet (GKI) får vi opplyst at kommunen(e) er med i prosessene rundt anskaffelser av rammeavtaler. Virksomhetsplanen til GKI gir føringer for hvilke anskaffelser GKI skal bistå kommunene med i det aktuelle året. Hver høst inviterer GKI til møte med kommunen der en diskuterer neste års virksomhetsplan for GKI. Kommunene har anledning til å delta med representanter for de ulike kommunalområdene. I dette møtet deltar også samarbeidsrådet⁶ der kommunen også er representert.

Vi har spurt kommunalsjefene om det foretas en behovsvurdering i noen utvalgte tilfeller av enkeltanskaffelser eller kontrakter som ikke har vært i regi av GKI. Kommunalsjefene sier at det også foretas behovsvurdering i forkant av disse kjøpene, men at vurderingene i liten grad blir dokumentert.

3.4 Revisors vurdering av rasjonell og effektiv forvaltning

Kommunen har overordnede dokumenter som beskriver generelle målsettinger for rekruttering og kompetanseheving.

Kommunalområdene Skole og barnehage og Helse og omsorg har egne kompetanseplaner slik KS anbefaler. Vi har ikke fått dokumentert at kommunalområdene Teknisk og samfunnsutvikling og Kultur og oppvekst har denne type strategier eller planer.

Kommunen har ikke retningslinjer for kjøp av konsulentttjenester. Kommunen bør vurdere om rutiner for kjøp av konsulentttjenester/utredningsoppdrag bør være et tema ved revisjon av GKI sitt innkjøpsreglement.

I forbindelse med inngåelse av rammeavtaler gjøres det vurderinger av hvilke tjenester kommunen har behov for, og disse vurderingene skal være dokumentert. Kommunen bør sikre dokumentasjon av behovsvurderingene også ved enkeltanskaffelser.

⁶ Består av kontaktpersoner fra kommunene som skal ivareta kommunen sine interesser i samarbeidet jmf. samarbeidsavtale del 2 mellom kommunene som deltar i GKI.

Kommunen brukte i 2016 forholdsvis store summer på juridisk hjelp. I regi av Grenlandssamarbeidet skal det gjøres det en vurdering av om det bør etableres et samarbeid om felles advokattjenester for de aktuelle kommunene.

4 Tiltak for kontroll

4.1 Problemstilling

I dette kapitlet ser vi på denne problemstillingen:

Har administrasjonen truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester?

4.2 Revisjonskriterier

Vi har lagt disse kriteriene til grunn for vår vurdering:

- ✓ Kommunen bør bruke kontrakt ved kjøp av konsulenttenester
- ✓ Et konsulentoppdrag bør evalueres, fortrinnsvis skriftlig

4.3 Fakta om tiltak for å sikre kontroll

I mange tilfeller vil det være hensiktsmessig for en kommune å inngå rammeavtaler om kjøp av en vare eller tjeneste kommunen ofte har behov for. En rammeavtale kan gi fleksibilitet og administrative besparelser for oppdragsgiver. Dette ved at kjøp (eller såkalt avrop) kan gjøres raskt uten at ny konkurranse må kunngjøres.

Mange av leverandørene vi har omtalt i denne rapporten har rammeavtaler med kommunen. Det vil si at kommunen har en kontrakt om bruk av leverandøren (gitt visse vilkår) ved behov. I slike tilfeller ligger denne kontrakten til grunn for leveransen, og det skrives ikke særskilt kontrakt for hver gang en bruker leverandøren.

Vi har sett oversikt over kommunens rammeavtaler gjort i samarbeid med Grenlandskommunenes innkjøpskontor og finner signerte avtaler med disse leverandørene.

I følge anskaffelsesreglementet for Grenlandskommunene skal det brukes kontrakt ved kjøp av varer og/eller tjenester. Vi har spurt kommunalsjefene om det er inngått skriftlige kontrakter for noen utvalgte kjøp der det ikke foreligger rammeavtaler med leverandøren, i alt 12 stykker⁷. Av disse var det fire tilfeller der kommunen ikke kunne vise til skriftlig kontrakt/avtale om den tjenesten/oppdraget som ble utført.

⁷ Se oversikt i vedlegg 2 Tabeller

Når det gjelder spørsmål om rutiner for evaluering av utført tjeneste/oppdrag er svaret på dette litt ulikt etter som det dreier seg om kjøp i henhold til rammeavtaler eller om det er enkeltanskaffelser/-oppdrag.

Vi får opplyst fra kommunalsjefene at evaluering av rammeavtaler skjer ved avtaleperiodens slutt og i forbindelse med ny utlysning/prolongering av avtalene. Leder av Grenlandkommunenes innkjøpskontor, som i de fleste tilfeller bistår kommunen i disse prosessene, bekrefter at det er rutiner for å evaluere avtaler som er i ferd med å gå ut. GKI inviterer kommunene møte som gjelder gjennomgang av eksisterende avtale med tanke på prolongering eller ny anbudsrunde. På disse møtene er det kompetansegruppen⁸ som møtes for å drøfte erfaringer med leverandør, endringer i behov, endringer i markedet m.m. Bamble kommune er representert i de ulike kompetansegruppene.

For de enkeltanskaffelsene vi har undersøkt, har vi spurt om det foreligger evalueringer i etterkant av oppdraget og om disse er dokumentert skriftlig. Kommunalsjefene sier at tjenestene/oppdragene blir evaluert og diskutert i etterkant, men det foreligger ingen egen rutine for slik evaluering.

4.4 Revisors vurdering

Kommunen inngår skriftlig kontrakt ved inngåelse av rammeavtaler.

Vi finner at kommunen i et flertall av tilfellene har skriftlige kontrakter ved enkeltanskaffelser av den type tjenester vi har undersøkt. Det er imidlertid tilfeller der slik kontrakt ikke foreligger.

I de tilfeller der kommune har rammeavtaler er det rutiner for å evaluere tjenestene og tilfredsheten med bruken av den aktuelle leverandøren.

Utenom rammeavtalene dokumenterer kommunen i liten grad erfaringer med og vurderinger av de tjenestene som er kjøpt.

⁸ Kompetansegruppen består av fagpersoner fra kommune som skal ivareta interesser for et bestemt fagområdet. Beskrevet i samarbeidsavtalen del 2 mellom kommunen som deltar i innkjøpssamarbeidet.

5 Konklusjoner og anbefalinger

5.1 Konklusjoner

Vi har sett på følgende problemstilling

I hvilken grad har kommunen truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser?

Kommunen kunne i noe større grad truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser.

Det er kommunalområder som mangler dokumenter som beskriver kompetansen i egen organisasjon og som omtaler behov for kompetanse på kort og lang sikt.

Kommunen har ikke rutiner for kjøp av konsulenttenester, men vil vurdere å ta opp dette som tema i forbindelse med revisjon av GKI sitt innkjøpsreglement.

Behovsvurdering dokumenteres i forbindelse med inngåelse av rammeavtaler, men i mindre grad ved enkeltanskaffelser.

Videre har vi undersøkt følgende problemstilling

Har administrasjonen truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester?

Kommunen kunne i noe større grad truffet tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester.

Kommunen bruker skriftlig kontrakt ved inngåelse av rammeavtaler. Kommunen kunne i større grad bruke skriftlige kontrakter ved enkeltanskaffelser av konsulent-, rådgivings og vikartjenester.

Kommunen har ikke rutiner for evaluering av anskaffelser/kjøp, bortsett fra ved rammeavtaler, som evalueres i forbindelse ny anbudsrunde.

5.2 Anbefalinger

Vi mener at kommunen bør:

- sørge for at alle kommunalområder har beskrivelser av kompetansen i egen organisasjon og gjør vurderinger av behov for kompetanse på kort og lang sikt.

- vurdere om retningslinjer for kjøp av konsulent- rådgivings- og utredningstjenester bør være et tema i forbindelse med revisjon av GKI sitt innkjøpsreglement.
- sikre at det foreligger kontrakt ved alle kjøp

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter:

- Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- Forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv.

Offentlige dokument:

- Statskonsult (1996): Veiledning i kjøp av konsulenttjenester
- Riksrevisjonen (2004): Riksrevisjonens undersøkelse av kjøp og bruk av konsulenttjenester i staten (dokument nr. 3:8 (2003-04))
- Direktoratet for forvaltning og IKT (2016): Veileder for kjøp av konsulenttjenester. (Oppdatert i henhold til nytt anskaffelsesregelverk 2017). ISBN 978-82-7483-124-7

Annet:

- Kommunenes Sentralforbund (2015): Verktøy – kompetanseplanlegging. <http://www.ks.no/fagomrader/Arbeidsgiver/arbeidsgiverpolitikk/rekruttering-og-kompetanse1/>
- Anskaffelsesreglement for Bamble-, Drangedal-, Kragerø-, Porsgrunn-, Siljan- og Skien kommuner (2011)
- Bamble kommune (2012): Arbeidsgiverpolitikk fra ord til handling
- Bamble kommune (2016): Personal, opplæring, HMS – utfordringer, utviklingstrekk og styringsmål i budsjett og handlingsprogram 2017 -2010.

Tabelloversikt

Tabell 1 Utgifter i 2016 fordelt på aktuelle arter	7
Tabell 2 Utgifter i sentraladministrasjonen fordelt på aktuelle arter	7
Tabell 3 Utgifter i Teknikk og samfunnsutvikling fordelt på arter.....	9
Tabell 4 Utgifter på Skole og barnehage fordelt på arter	11
Tabell 5 Utgifter på Kultur og oppvekst fordelt på arter.....	12
Tabell 6 Utgifter på kommunalområdet Helse og omsorg fordelt på arter.....	14
Tabell 7 Artsnummer i Bamble kommune - investeringsregnskapet.....	16
Tabell 8 Utgifter ført på art 027* fordelt på prosjekt - investeringsregnskapet.....	17
Tabell 9 Fordeling av utgifter på art 027* etter kommunalområde - investeringsregnskapet	17
Tabell 10 Viser oversikt over bruk av kontrakt for utvalgte kjøp fra leverandører	32

Figuroversikt

Fant ingen figurlisteoppføringer.

Vedlegg

Vedlegg 1: Høringsuttalelse fra administrasjonssjefen/rådmann

Vedlegg 2: Tabeller

Vedlegg 3: Revisjonskriterier

Vedlegg 4: Metode og kvalitetssikring

Vedlegg 1: Rådmannens høringsuttalelse

Telemark Kommunerevisjon IKS
Fylkeshuset
3706 SKIEN

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	16/06242-5	05.04.2017

Konsulentbruk i Bamble kommune - foreløpig uttalelse

Det vises til utkast til forvaltningsrapport og oversendelsesbrev datert 22.03.17.

Forvaltningsrevisjonsrapporter gir grunnlag for analyse og refleksjon over viktige sider av kommunens forvaltning. Denne rapporten setter søkelyset på kommunens bruk av konsulenter.

Konsulenttjenester bidrar til en fleksibel og effektiv organisasjon

Kommunen har ansvar for mange oppgaver som setter krav til kompetanse på svært mange fagfelt. Kommunens egne medarbeidere skal ha god kompetanse innenfor kjemeoppgaver knyttet til tjenesteyting, forvaltning, styring og administrasjon. En fleksibel og effektiv drift forutsetter at kommunen kjøper kompetanse på områder hvor det ikke er hensiktsmessig å ha dette i egen organisasjon. Dette må ligge til grunn for vurderingen av kommunens kjøp av konsulenttjenester.

Rapporten viser rasjonell bruk av konsulenttjenester

Revisjonens gjennomgang av kjøp av konsulenttjenester i 2016 viser at det er rasjonelle forklaringer på bruken av konsulenter. Kostnadene til kjøp av konsulenter har et relativt begrenset omfang i forhold til kommunens totale drift. Tilbakemeldingene fra administrasjonen viser bevissthet knyttet til slike innkjøp. Etter rådmannens vurdering burde dette helhetsbilde komme klarere fram i rapportens oppsummering og konklusjoner.

Vedr. anbefalinger fra revisor

Revisjonsrapporten anbefaler noen forbedringer på systemnivå. Rådmannen vil gi noen foreløpige refleksjoner knyttet til anbefalingene:

«Kommunen bør sørge for at alle kommunalområder har beskrivelser av kompetanse og gjøre vurderinger av behov for kompetanse på kort og lang sikt».

Bamble kommune har fokus på kompetanseutvikling. Det lages en årlig felles kompetanseplan og kommunen driver et eget opplæringscenter. Det er en løpende vurdering av ressurser og kompetanse på de fleste tjenesteområder. Kompetansekartlegging skjer bl.a. i medarbeidersamtaler, hvor behov og

Postadresse Bamble kommune Postboks 80 3993 LANGESUND	Besøksadresse Kirkeveien 12 3970 LANGESUND www.bamble.kommune.no	Telefon: +47 35965000 Epost: postmottak@bamble.kommune.no	Bankgiro: 1503.19.37075 Org.nr.: 940 244 145 MVA
---	--	--	---

ønske om videreutvikling/-utdannelse normalt er et fast tema.

I enhetene arbeides det noe ulik med kompetanseutvikling, først og fremst fordi behovet er ulikt. I helse- og omsorg er det viktig å arbeide langsiktig for å sikre nødvendig kompetanse til tjenestene. I skole- og barnehage må det drives et målrettet arbeid med etterutdanning for å innfri ny kompetansekrav til pedagogisk personale.

Enhetene teknikk- og samfunnsutvikling og kultur og oppvekst har ikke problemer med å rekruttere kvalifiserte fagpersoner. Selv om disse enheten ikke har egne planer for kompetanseutvikling, så har de likevel fokus på kompetanseutvikling i arbeid med utvikling av tjenestene. Dette framkommer bl.a. i flere handlingsplaner (Handlingsplan for folkehelse, Handlingsplan mot vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep, Handlingsplan for Talenter for framtida).

«Kommunen bør vurdere å etablere særskilte retningslinjer for kjøp av konsulent- rådgivings- og utredningstjenester».

Kjøp av konsulenttjenester skal baseres på Lov om offentlige anskaffelser med forskrifter og veileder, inngåtte rammeavtaler og felles anskaffelsesreglement for kommunene i Grenland. GKI har sammen med kommunene en årlig gjennomgang av behovet for rammeavtaler basert på regnskapstall og statistikk fra leverandører. Målet er å ha rammeavtaler for alle vesentlige anskaffelser. For øvrig bidrar GKI med råd og veiledning overfor kommunene.

Rådmannen er skeptisk til særskilte retningslinjer for kjøp av konsulent- rådgivings og utredningstjenester. Det vil i år bli foretatt en revisjon av det felles anskaffelsesreglementet for kommunene i Grenland. Eventuelle presiseringer knyttet til kjøp av konsulenttjenester bør innarbeides i det reviderte anskaffelsesreglementet.

«Kommunen bør sikre at det foreligger kontrakt ved alle innkjøp».

Det må foreligge avtaler ved alle vesentlige anskaffelser. I all hovedsak skjer dette, men rådmannen ser av rapporten at det er anskaffelser hvor dette ikke har skjedd. Rådmannen vil følge opp dette og vil vurdere om det må utarbeides klarere rutiner for dette.

Med hilsen

Rolf Dehli
Kommunalsjef / fung. rådmann
3596 5044

Brevet er godkjent elektronisk.

Vedlegg 2: Tabeller

Tabeller som viser hvordan utgifter på de ulike artene fordeler seg på de ulike kommunalområder i kommunen.

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
12700 Andre tjenester/honorar	Sentraladministrasjon	231 000
	Teknikk og samfunn	1 357 000
	Skole og barnehage	731 000
	Kultur og oppvekst	2 370 000
	Helse og omsorg	477 000
		5 165 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
12701 Kjøp av juridisk og økonomisk bistand	Sentraladministrasjon	538 000
	Teknikk og samfunn	749 000
	Skole og barnehage	
	Kultur og oppvekst	31 000
	Helse og omsorg	34 000
		1 352 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
12702 Kjøp av helsetjenester/honorar	Sentraladministrasjon	1 308 000
	Teknikk og samfunn	
	Skole og barnehage	
	Kultur og oppvekst	782 000
	Helse og omsorg	481 000
		2 571 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
12703 Kjøp av vikarer fra byrå	Sentraladministrasjon	
	Teknikk og samfunn	26 000
	Skole og barnehage	918 000
	Kultur og oppvekst	
	Helse og omsorg	699 000
		1 643 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
12704 Kjøp av andel statlige NAV ansatte	Sentraladministrasjon	
	Teknikk og samfunn	
	Skole og barnehage	
	Kultur og oppvekst	901 000
	Helse og omsorg	
		901 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
11650 Andre oppgavepliktige godtgjørelser	Sentraladministrasjon	4 000
	Teknikk og samfunn	
	Skole og barnehage	
	Kultur og oppvekst	
	Helse og omsorg	38 000
		42 000

Art	Kommunalområde	Regnskap 2016
11680 Honorar til selvst. Næringsdrivende	Sentraladministrasjon	11 000
	Teknikk og samfunn	
	Skole og barnehage	21 000
	Kultur og oppvekst	447 000
	Helse og omsorg	
		480 000

Tabell 10 Viser oversikt over bruk av kontrakt for utvalgte kjøp fra leverandører

Leverandør	Skriftlig kontrakt
Norconsult (skolestrukturutredning)	Ja
Senter for omsorgsforskning	Ja
Uloba	Ja
Gunnar Lie	Nei
institutt for psykologi og sexologi AS	Nei
Spesialistgruppen	Ja
Vikarer i Norge	Ja
Momentum	Ja
Powell AS	Ja
Verditaksering Kjell Larsen	Nei
Universal Teddy Angel	Nei
Sem og Stenersen Procom	Ja

Vedlegg 3: Revisjonskriterier

Problemstilling nummer en i rapporten er denne:

Hvilket omfang og kostnader har konsulentbruken i Bamble kommune i 2016 og hvilke oppgaver er dekket?

Dette er en beskrivende problemstilling og det er derfor ikke knytte revisjonskriterier til denne.

Problemstilling nummer to er følgende:

I hvilken grad har kommunen truffet tiltak for å sikre at konsulentbruken bidrar til rasjonell og effektiv forvaltning av kommunens ressurser?

I kommunelovens formålsparagraf finner vi at loven skal legge til rette for rasjonell og effektiv drift. Det er rådmannens ansvar å følge opp dette, jf. kommuneloven § 23.

Kommunenes Sentralforbund (KS) veileder kommunene om rekruttering og kompetanse. Det er utarbeidet verktøy for strategisk kompetanseplanlegging i kommunene. En overordnet plan som vurderer egen kompetanse og framtidig behov er ofte relatert til helse- og omsorgssektoren, men er relevant for hele organisasjonen. En overordnet strategi kan gi oversikt over og/eller beskrive kompetansen i egen organisasjon og omtale behovet for kompetanse på kort og lang sikt. Mange kommuner i Norge har utviklet slike strategier.

Statskonsult⁹ utarbeidet en veileder for kjøp av konsulenttenester i 1996. I denne veilederen blir det pekt på at virksomheter som benytter seg av konsulenttenester bør ha et bevisst forhold til dette, gjerne ved å utarbeide en strategi for bruk av eksterne konsulenter. En strategi for bruk av konsulenter kan inneholde:

- Oversikt over og/eller beskrivelse av kompetansen i egen organisasjon.
- Omtale av behov for kompetanse på kort og lang sikt
- Hvilke betingelser som skal regulere bruk av konsulenttenester

Riksrevisjonens dokument nr. 3:8 (2003-2004) handler om kjøp og bruk av konsulenttenester i statlige virksomheter. I rapporten peker Riksrevisjonen på at

⁹ Tidligere Statskonsult er det nåværende Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)

Stortinget har gitt sin tilslutning til at «virksomheter ved å utarbeide strategier og retningslinjer kan bidra til at konsulentttjenester blir kjøpt på en betryggende måte». Etter vår vurdering er det rimelig å legge til grunn at dette også er overførbart til kommuner og fylkeskommuner.

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) gir råd og veiledning i offentlige anskaffelser. På nettstedet www.anskaffelser.no finner en veiledere, maler, nyhetsbrev m.m. som gjelder anskaffelser.

I sin nyeste veileder for kjøp av konsulentttjenester (2016) peker Difi på viktigheten av å avklare behov og reflekter over alternative løsninger. Momenter som kan inngå i behovsvurderingen kan være om konsulentkjøpet skal:

- Løse en konkret oppgave
- Sikre utvikling i organisasjonen
- Etablere kunnskap i organisasjonen
- Effektivisere
- Resultere i besparelser
- Skape kreativitet eller innovasjon

Veilederen anbefaler å dokumentere behovsvurderingene gjennom et beslutningsnotat. Et slikt notat kan angi formålet med konsulentkjøpet og hvilken effekt eller resultat en forventer av arbeidet.

For øvrig gir veilederen råd og tips til selve anskaffelsesprosessen og hvordan en skal følge opp regelverket om offentlig anskaffelser.

Av dette har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- ✓ Kommunen bør ha en oversikt over og/eller beskrivelse av kompetansen i egen organisasjon og gjøre en vurdering av behovet for kompetanse på kort og lang sikt
- ✓ Kommunen bør ha en strategi eller særskilte retningslinjer for kjøp av konsulentttjenester
- ✓ Ved kjøp av konsulentttjenester bør det dokumenteres at det er foretatt en behovsvurdering

Rapportens siste problemstilling er denne:

Har administrasjonen tiltak for å sikre kontroll med bruken av konsulenttenester?

På Difi sine fagsider om offentlige anskaffelser¹⁰ er det pekt på at en ved kjøp av konsulenttenester m.m. bør bruke kontrakt.

Difi har utarbeidet to standardkontrakter som de anbefaler ved kjøp av de fleste typer konsulenttenester:

- Avtale om bistand fra Konsulent – Bistandsavtalen (SSA-B)
- Avtale om utrednings- og utviklingsoppgaver fra Konsulent – Oppdragsavtalen (SSA-O)

For noen typer konsulentkjøp er det utarbeidet særskilte standardavtaler som skal brukes ved rådgivningstjenester. Eksempler på dette er NS 8401 (Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag), NS 8402 (Alminnelige kontraktsbestemmelser for rådgivningsoppdrag honorert etter medgått tid) og NS 8403 (Alminnelige kontraktsbestemmelser for byggelederoppdrag) som er utarbeidet spesielt for denne type kjøp.

Difi anbefaler å evaluere kjøp av konsulenttenester utfra en kost-/nyttevurdering, slik at du kan lære av feil og ta vare på det som ble gjort riktig. Det er ofte tilfeldig om kjøp av konsulenttenester blir evaluert i etterkant av utførte oppdrag. Ofte blir evalueringene gjennomført muntlig, eller med begrenset skriftlig nedtegnelse. Evalueringen bør gjøres skriftlig. En slik evaluering vil også bevisstgjøre virksomheten på god og dårlig håndtering av konsulentkjøp.

På www.anskaffelser.no finnes skjemaer til bruk for evaluering av konsulenttenester er det utarbeidet et evalueringsskjema for tjenestekjøp generelt og et for kjøp av arkitekt- og rådgiveroppdrag som også kan brukes for evaluering av konsulentkjøp.

Med bakgrunn i dette legger vi disse revisjonskriterier til grunn for våre vurderinger:

- ✓ Kommunen bør bruke kontrakt ved kjøp av konsulenttenester
- ✓ Et konsulentoppdrag bør evalueres, fortrinnsvis skriftlig

¹⁰ www.anskaffelser.no

Vedlegg 4: Metode og kvalitetssikring

Den praktiske gjennomføringen

Forvaltningsrevisjonsprosjektet startet opp ved oppstartbrev til Bamble kommune 1. november 2016.

Oppstartsmøte med rådmannen skjedde 22. november 2016.

Datainnsamling og rapportskrivning har foregått mot slutten av 2016, og fram mot april 2017.

Innsamling og bearbeiding av data

Vi har undersøkt kommunens regnskap for 2016 (pr 31.12.2016). Rapporter fra kommunens regnskapssystem Visma er overført til EXCEL-filer som gir muligheter for sortering og filtrering.

Vi har fått undersøkt diverse dokumenter som omhandler regnskapsføring,

Vi har snakket med kommunalsjefene for de fire kommunalområdene Teknikk og samfunnsutvikling, Skole og barnehage, Kultur og oppvekst og Helse og omsorg. Tekst som beskriver deres faktabeskrivelsen og meninger er verifisert av den enkelte.

Vi har snakket med leder for Grenlandkommunenes Innkjøpskontor.

Pålitelighet og relevans

Forvaltningsrevisjonsprosjekter skal gjennomføres på en måte som sikrer at informasjonen i rapporten er relevant og pålitelig. Pålitelighet handler om at innsamling av data skal skje så nøyaktig som mulig, og at en skal kunne få samme resultat dersom undersøkelsen gjøres på nytt.

Relevans handler om at en undersøker de forholdene som problemstillingene skal avklare.

Vi mener at våre undersøkelser av kommunens regnskapsdata er relevante i forhold til problemstillingene for prosjektet. Videre bruker vi informasjon fra sentrale personer i kommunen. Vi mener derfor at informasjonen i rapporten er gyldig og pålitelig.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres og rapporteres i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området, jf. forskrift om

revisjon § 7. Denne rapporten er utarbeidet med grunnlag i RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon¹¹.

RSK 001 krever at forvaltningsrevisjon skal kvalitetssikres. Kvalitetssikring skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Telemark kommunerevisjon IKS har utarbeidet et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll – *ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester*. Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001.

¹¹ Gjeldende RSK 001 er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre med virkning fra 1 februar 2011, og er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder som er fastsatt av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).